

220. Van Dale, de letter R (1)

1. De afkorting qto. staat voor kwarto, een boekformaat, vroeger gespeld als quarto. Een van de encyclieken van de paus is Quadragesimo anno. Een quadrille is een dans, quadrillé is geruit. Quaestor, quaestrix en quaestuur vormen een drie-eenheid. Kwantum en quant zijn synoniemen. Een quarté is een weddenschap op vier Belgisch-Nederlandse paarden. Wat was nu jouw question brûlante? Wat prefereer je, quaestors, quaestores of quaestoren, quaestrices of quaestrixen? Wat houdt quarantainepolitiek in?

2. Daar komen ze dan: de r'etjes, de r's, de r'en. Als je RA achter je naam hebt, ben je registeraccountant. Met voorbedachten rade kun je heel wat raden noteren: zo is Maria de Moeder van de Goede Raad, je hebt de raad van bestuur (rvb) van de polder Walcheren, de raad van elf (die Prins Carnaval bijstaat), de Raad van State, de Hoge Raad der Nederlanden, de Hoge Raad van Adel, de Raad voor Economische Aangelegenheden (REA) en de raad van de gemeente Leiden. Een bekende raad(s)pensionaris was Jan de Witt. Zijn sibillijnse glimlach zei alles. De Raaf, de Maagd en de Beker staan dicht bij elkaar. Is Westerswolds raaigras mooier dan het Franse? De rabatdelen werden aan elkaar gerabat. Zijn die rabauwen jongens of winterappels?

3. De rabbi at rabbie. De rabbijnenbijbel is niet in rabbijnse taal geschreven en straalt geen rabelaisiaanse (rabelaisachtige) sfeer uit. De rabiante en rabide hond leed aan rabiës, zijn baasje aan rabies theologorum. Een Rachel valt qua afmeting tussen tengels en schroten in, een betengelaar werkt ermee. Een raggel kan trouwens ook een tegenvaller zijn. Ik wil een audiorack voor mijn verjaardag, anders een racket. Hij was racy aan het rijden. Een reuzenrad is geen (gewestelijk) katrienerad. Dat raadt je de koekoek. De radikalinski is een pseudo-Russische schertsnaam. In de oorlog had je Radio Oranje [GB].

4. Radiolariën zijn straaldiertjes. Als er in Hilversum geen Radio Symfonie Orkest zou zijn, zou er fluks een radiosymfonieorkest opgericht moeten worden. Radiumtherapie werkt met alfa-, bèta- en gammastralen (in symbolen: α -, β - en γ -stralen). Een radvenster (roosvenster) is een catharinavenster. De uniformen van de Royal Air Force (nee, niet de RAF van de Rote-Armee-Fraktion!) waren raf. De raffleslamp bescheen de rafflesia. De ragga(muffin) is een hiphopvariant op de reggae. Hij at een ragoutbroodje (pasteitje) en luisterde naar de rai (vertolkt door de raizanger), toen hij de RAI bezocht. Er zijn heel wat raiffeisenbanken. Wat doet een railleur [ree-leur], zij het schertsend?

5. Rail-wegvervoer (Jaarboek 2009) kan zowel over rails als op de weg rijden. Het raisin is royaalpapier. Dat had een raisonnabele raison d'être. Hij was lichtgeraakt, maar toch zwaargewond. Hij kreeg een ram voor zijn harses. De ramadan eindigt met het ramadanfeest (het Suikerfeest). Krijg nou de rambam! Rameevezels - niet van het rambouilletschaap - zijn veel goedkoper dan katoen. Je hebt ram- en ooilammeren. Een kalvijn kun je schillen. De ooi ramt elke drie weken, maar of de ram ooit hetzelfde doet? In 1935 is het Nationaal Rampenfonds opgericht. Het RIT is het Rampenidentificatieteam (Jaarboek 2009). Het jaar 1672, het Rampjaar, was niet zomaar een rampjaar. Bij de opening van het nieuwe R&D-lab speelde de r&b-band: de trommel deed van ramplan(plan).

6. De ramshoorn kan een sjofar zijn. De boeken werden verramsjt. Hij verreekte zich bij die acrobatische plafondversiering. De bonusjager van een bankier genoot van een verreekende verrijking. De rana in fabula is een fabelkikker, die koe wilde worden. Daar stond hij dan met zijn hand vol rands, maar de voeien (voeien) hebben verscheidene randen. Een randjau is een voetangel van aangerande bamboestokken. De Randstad (Holland) groeit langzaam dicht met Randstadbewoners, Randstedelingen. De randsteden en randstedelingen elders op de wereld kunnen veel van ons chauvinisme leren.

7. Het raneynikkel is naar een Amerikaanse ingenieur genoemd. Bij rangschikking denk je aan classificatie en taxonomie. Volgens mij is rantsoenbeweiding gewoon kaalvreten. Hij keek naar ranzige tv-programma's. Bunzingen ranzen in februari. Het rap en ruig betekent net zoiets als Jan Rap en zijn maat. Een enkele rapaljaan, aanhanger van de Rapaljepartij, behoort tot het rapaille. Rapé is een soort van geraspte snuiftabak, die is dan gerapeerd. Ze speelden een rapid(partij). De raquette is de sneeuwschoen. Rara, wie heeft de bal, toch niet die rara avis, die witte raaf? Dat kostte maar dertig rappe(n). Die raptor, largitor is behoorlijk schizofreen met zijn gierigheid en kwistigheid tezamen.

8. De Noorderrassen bevinden zich in de Westerschelde. De ras-Amsterdammer genoot ervan. Daar ligt het te raseren complex van sloppen en stegen. Raskolniken (roskolniken) zijn Russische kettters. Je hebt dicteeraspaardjes en dicteewerkpaarden. Een raspoetin is een intrigant en genoemd naar Raspoetin, een Russische monnik. Een rasp geeft raspstel. De rassé is de kleine Indische civetkat. Ik ben helemaal gerassureerd. De rasta is een beweging die stoelt op de terug-naar-Afrikagedachte (Bob Marley). De rastaquouère, de buitenlandse snoeshaan, droeg een rastafarikapsel (met dreadlocks). De ratafia is een fijne likeur, de ratanhiawortel is een geneesmiddel uit Peru, ratatouille [VD ook: ratatoelje] is verwant aan ratjetoe. Ach ja, gooi de hele rataplan, inclusief die ratee en haar man, maar in mijn pet.

9. Hij trok zijn ratiné winterjas (van ratijn dus) uit om het traktaat te ratificeren. Vergelijk eens met elkaar: de ratio juris en de ratio leges. Hier volgen enkele Latijnse termen: ratione officii (r.o.) betekent ambtshalve, rationes dubitandi zijn redenen tot twijfel en rationes pro et contra zijn redenen voor en tegen. De rattenbeetziekte heet sodoku, maar wat je oplost, dat zijn sudoku's of een sudoku'tje. Van het rattenvangersgilde zijn die van Berlijn en Hameln de bekendste leden. Haal die rauhfaser, dat structuurbehang, nog even op, wil je? Dat rouwen viel me rauw op het dak. Met een rauwig keelgeluid bracht hij uit, dat hij er niet rouwig om was. Die kerel verorberde vervolgens rauwmelkse kaas. Naast de gereefde zeilen werd er extatisch geraved. Smaakt ravioli met ravigotesaus? Lag ravelijnsgracht aan de rand van het ravijn?

10. In Indië kennen ze in het rawahgebied de rawlplug niet. Rayégaren heeft strepen in de lengterichting. Wat is het verschil tussen een razende roeland en een stenen roeland? Het RBT is het recherchebijstandsteam, rc is de afkorting van richtingscoëfficiënt (rico), rechter-commissaris of rekening-courant. De RDW is de Rijksdienst voor het Wegverkeer. Welke Oostenrijkse arts heeft de reactie van Pirquet (een tuberculine reactie) voor het eerst beschreven? Die snellereactiemacht is een vredesmacht. Zijn de Amerikanen beter geworden van die reaganomics?

11. Felrealistische verhalen zijn vaak seksueel getint. De reality-tv geeft de reallife weer. De realo's en de fundi's staan lijnrecht tegenover elkaar. De real time is de tijd, waarbinnen een computer reageert, ook al worden berichten realtime verzonden en is er dus een realtimeverbinding. Een rebab speelt in een gamelan, een rebec was een strijkinstrument in de middeleeuwen.

12. Een rebel without a cause heeft geen idealen. De rebetika is melancholieke Griekse volksmuziek. De recent recenserende recensent heeft vanaf zijn récamier de computer gereboot. De Kamer gaat op pinksterreces. Herken je dat recht-op-en-neer karakter van die strip? Een recht op-en-neer is trouwens een (oude of jonge) klare, resultaat van klareproductie. Een rechte jozef is een ware jakob. Als je recht door zee gaat, ben je rechtdoorzee. Is dat probleem rechtgetrokken, is dat misverstand dus rechtgezet? De gevallen fiets werd (op zijn Belgisch-Nederlands) rechtgezet. Bij de herdenking gingen we rechtstaan. Vastrecht verhoogd? Niet op reageren, Lena!

Rein Leentfaar